

Sygn. akt **II AKa 123/13**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Janusz Jaromin
Sędziowie:	SA Piotr Brodniak SA Andrzej Wiśniewski (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Emilia Biegańska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej delegowanej do Prokuratury Apelacyjnej Janiny Rzepińskiej
po rozpoznaniu w dniu 4 lipca 2013 r. sprawy

J. B.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

z powodu apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 8 maja 2013 r., sygn. akt III Ko 22/12

- I. zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy, uznając apelację pełnomocnika wnioskodawcy za oczywiście bezzasadną,
- II. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

Andrzej Wiśniewski Janusz Jaromin Piotr Brodniak

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 8 maja 2013r. po rozpoznaniu sprawy z wniosku J. B., na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23.02.1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 1991r. Nr 34, poz. 149 z późn. zm.) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy J. B. kwotę 50.000 złotych, na poczet których zaliczył kwotę 25.000 złotych wypłaconych dotychczas tytułem zadośćuczynienia, a w pozostałej części wniosek o zadośćuczynienie oddalił.

Sąd oddalił wniosek o odszkodowanie w całości i rozstrzygnął o kosztach sądowych.

Wyrok zaskarżył pełnomocnik wnioskodawcy. Wyrokowi zarzucił:

1. **błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na ustaleniu, że zadośćuczynienie w wysokości 25.000 złotych za internowanie i inne represje jest kwotą adekwatną za krzywdę wyrządzoną wnioskodawcy, mimo przyjęcia, że krzywda ta jest ponadprzeciętną dla tego typu sprawy,**
2. **błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na ustaleniu, że nie ma przesłanek do przyjęcia, że wnioskodawca poniósł szkodę materialną pozostającą w bezpośrednim związku przyczynowym z bezprawnym internowaniem i innymi represjami – pobicie przez funkcjonariuszy MO i SB czy też utratą zdrowia i utratą (zanizona renta), co miało wpływ na treść orzeczenia – w konsekwencji SO bezpodstawnie odsyła wnioskodawcę z innymi (poza uznanymi roszczeniami) w trybie art. 417 i następane k.c. do procesu cywilnego,**
3. **obrazę prawa procesowego, a w szczególności przepisu art. 558 k.p.k. w związku z art. 322 k.p.c., wynikającą z wadliwego rozważenia wszystkich okoliczności sprawy lub pominięcie innych dowodów co ostatecznie przesądziło o nieprawidłowej ocenie wysokości świadczeń zasądzonych na rzecz wnioskodawcy lub pominięcie innych żądań zgłoszonych przez represjonowanego i nie rozważenie kwestii utraty zdrowia tak podczas osadzenia w zakładzie karnym jak i po jego opuszczeniu (aż do dnia dzisiejszego), pomimo wskazania dowodów na tę okoliczność,**
4. **obrazę prawa materialnego, a mianowicie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 1991r. Nr 34, poz. 149 ze zmianami) przepisów k.c. poprzez nieprzyznanie tj. oddalenie wniosku o odszkodowanie za utracone dochody powstałe wskutek pozostawania przez rok bez pracy (potwierdzony decyzją ministra urzędu ds. kombatanów) i odszkodowanie za przebyta chorobę oraz nieprzyznania stosownego zadośćuczynienia i odszkodowania za represje z przyczyn politycznych. Dlatego też szkoda, która winna zostać przez Skarb Państwa naprawiona obejmuje, stosownie do treści art. 361 §2 i następane k.c. – straty poniesione przez poszkodowanego (damnum emergens) oraz utracone przez niego korzyści (lucrum cessans), albowiem ustawa z dnia 23 lutego 1991r. nie zawiera odmiennych uregulowań w zakresie określenia wysokości szkody. Ponadto obowiązujący system prawa nie ogranicza odpowiedzialności SP do szkód i krzywd powstałych tylko w okresie pozbawienia wolności vide art. 361 k.c. Oczywiście jest więc, że stosownie do treści art. 445 §1 k.c. zadośćuczynienie winno być odpowiednie i odnosi się do krzywdy wyrządzonej represjonowanemu.**

Pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części (pkt I) „a w pozostałej wniosek o zadośćuczynienie oddala” przez zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy uzupełniającego zadośćuczynienia w żądanej wysokości tj. poprzez zasądzenie dalszego zadośćuczynienia ponad kwotę 25.000 złotych, której nie kwestionujemy (prawomocnie zasądzonej), ewentualnie o skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania. Zadośćuczynienie obejmuje, na które składają się zadośćuczynienie za utratę zdrowia 50 tys. zł, pobicie 30 tys. zł i internowanie.

II. o zmianę wyroku w pkt II przez zasądzenie na rzecz represjonowanego odszkodowania w żądanej wysokości tj. za wydatki na leczenie 10 tys. zł, utratę dochodów z pracy zawodowej i pozostawaniem bez pracy przez okres 12 miesięcy z przyczyn politycznych (potwierdzonych decyzją kierownika urzędu ds. osób represjonowanych) w wysokości 30 tys. zł,

III. o wypłatę na wskazany w odrębnym wniosku zasądzonej i niekwestionowanej kwoty zadośćuczynienia 25 tys. zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy okazała się bezzasadna w stopniu oczywistym.

Przede wszystkim w granicach wniosku, Sąd zasądził 50.000 złotych zadośćuczynienia za okres przebywania w ramach internowania, wskazując, iż z uwagi na okres trwania internowania zasadne byłoby zasądzenie 25.000 złotych. Sąd odwoławczy podziela te ustalenie, jak również wysokość zadośćuczynienia zasądzonego za okres internowania, gdyż prawidłowo Sąd miarkował wysokość zadośćuczynienia do wysokości przeciętnego wynagrodzenia i długości trwania okresu pozbawienia wolności z tytułu internowania. W tej kwocie uwzględniono również fakt rozłąki z rodziną, gdyż jest to immanentna cecha pozbawienia wolności, będącej skutkiem internowania. Słusznie też Sąd I instancji z uwagi na drastyczność szykan, jakim był poddawany wnioskodawca w trakcie trwania internowania, przejawiającej się w wielokrotnym, dotkliwym pobiciu, zwiększył tę kwotę dwukrotnie. Skarżący zaś podnosząc, iż kwota 25.000 złotych tytułem zadośćuczynienia jest nieadekwatna, nie wziął pod uwagę, że zasądzona została kwota 50.000 złotych, z których część została wypłacona na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 14 marca 2008r. uchylonego w wyniku wznowienia postępowania.

Skarżący podniósł również zarzut obrazy art. 8 ust. 1 ustawy lutowej oraz art. 361 §2 k.c. przez ograniczenie wysokości zadośćuczynienia tylko do okresu pozbawienia wolności, podczas gdy zdaniem skarżącego, takie ograniczenie nie wynika z przepisów Kodeksu cywilnego. W ocenie Sądu odwoławczego taka argumentacja prowadzona jest obok zaskarżonego wyroku i jego uzasadnienia, bowiem Sąd I instancji, nie tylko że nie wyraża odmiennego poglądu, ale wręcz podziela stanowisko skarżącego, iż podlegał on dalszym represjom okresu stanu wojennego i późniejszych. Sam fakt prowadzenia postępowania przeciwko funkcjonariuszom SB o przekroczenie uprawnień w tamtym okresie, wskazuje na trafność tych spostrzeżeń.

Skarżący nie przyjął jedynie do wiadomości, iż przepis art. 8 ust. 1 ustawy lutowej stanowi wyjątek od ogólnych zasad dochodzenia roszczeń odszkodowawczych i zadośćuczynienia. Z Kodeksu cywilnego, w tym z przywoływanego art. 417 k.c., wynika, iż dochodzenie roszczeń z tytułu bezprawnych działań funkcjonariuszy publicznych, a do takich należą nie tylko roszczenia z tytułu internowania, ale szerzej, także z tytułu innych represji – następuje w drodze procesu cywilnego przez powództwo skierowane przeciwko Skarbowi Państwa. Art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.) wprowadza wyjątkowy, szczególny tryb dochodzenia odszkodowania od Skarbu Państwa za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania decyzji o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981r. w Polsce stanu wojennego. Jedną z zasad wykładni i wnioskowania prawniczego jest zakaz rozszerzającej interpretacji wyjątków od ogólnych zasad. Oznacza to, że w trybie art. 8 ust. 1 ustawy lutowej można dochodzić odszkodowania i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa, tylko z tytułu wykonania decyzji o internowaniu, a w ogólnym trybie postępowania cywilnego innych roszczeń odszkodowawczych i zadośćuczynienia.

Skarżący nie był obecny na ogłoszeniu wyroku Sądu odwoławczego, stąd należy przywołać judykaty Sądu Najwyższego, do których Sąd się odwoływał, jako że Sąd Najwyższy już dwukrotnie, w postanowieniach z dnia 10 stycznia 2013r. (sygn. IV KK 292/12) i z dnia 17 października 2012r. (sygn. IV KK 292/12) wskazywał, że „poza odpowiedzialnością odszkodowawczą Skarbu Państwa w tym trybie pozostają inne przejawy represji za działalność związaną z walką o niepodległy byt Państwa Polskiego, takie jak zwolnienie z pracy, czy zmuszenie przez pracodawcę do przejścia na gorzej płatne stanowisko”. Nie jest zatem zasadny zarzut pominięcia przez Sąd I instancji decyzji Kierownika Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, jako że decyzja ta nie wносиła niczego do sprawy, gdyż roszczeń związanych z utratą pracy nie można było dochodzić w niniejszym postępowaniu.

Dlatego stanowisko Sądu I instancji jest prawidłowe i nie sposób dopatrzeć się w nim obrazy przepisów prawa procesowego, ani materialnego, a wnioskodawca może dochodzić innych roszczeń odszkodowawczych i związanych z zadośćuczynieniem, ale nie na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy lutowej. Wszelkie zaś roszczenia związane z utratą pracy i związaną z tym utratą dochodów, niemożnością zaliczenia okresu jej pozbawienia do podstawy wymiaru renty, jak również z tytułu innych represji trwających do 1984r. nie mogą być dochodzone w tym trybie, stąd słusznie żądanie w tym zakresie zostało oddalone. Utrata pracy nie była bowiem automatyczną konsekwencją wydania decyzji

o internowaniu, dość bowiem wskazać, że przez cały okres internowania wnioskodawca pozostawał w stosunku zatrudnienia, a utrata pracy w F. nastąpiła z dniem 1 września 1982r. Utrata pracy kolportera w NSZZ Solidarność nastąpiła zaś w wyniku porozumienia stron, również po zakończeniu internowania.

Na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy lutowej wnioskodawca niewątpliwie mógł dochodzić zadośćuczynienia i odszkodowania z tytułu schorzeń, które były wynikiem utraty zdrowia na skutek pobicia w trakcie internowania. Sąd dopuścił jednak dowód z opinii biegłego lekarza, który w swojej opinii (k. 410-412) stwierdził, że schorzenia stanowiące podstawę uznania wnioskodawcy za częściowo trwale niezdolnego do pracy nie były skutkiem internowania, urazy jakich doznał w trakcie internowania dotyczyły tkanek miękkich i nie pozostawiły trwałych następstw układu kostno-stawowego i narządów wewnętrznych, zaś niewydolność wieńcowa, z powodu której był hospitalizowany w trakcie internowania nie doprowadziły do zawału serca, groźnych zaburzeń rytmu serca i zaburzeń przewodnictwa. Rozpoznana wada złożona serca dotycząca zastawki aortalnej przebiegała w tym okresie bez objawów niewydolności krążenia.

Na tej podstawie Sąd I instancji doszedł do prawidłowego przekonania, iż nie dowiedziono by na skutek internowania i pobic w jego trakcie, J. B. doznał szkód lub krzywd uzasadniających odszkodowanie lub zadośćuczynienie. Skarżący oczywiście może się nie zgadzać z takim rozstrzygnięciem, jednak należało oczekiwać wykazania, jakich merytorycznych, logicznych lub formalnych błędów dopuścił się biegły przy wydawaniu opinii. Samo zaś kontestowanie opinii, bez naprowadzenia uchybień, jakich miałby dopuścić się biegły, a w ślad za nim Sąd meriti przy wydawaniu zaskarżonego wyroku, powoduje, iż przedstawiona argumentacja ma tylko charakter polemiczny, zatem nie zdołała skutecznie podważyć ustaleń i ocen Sądu I instancji.

W związku z tym, uznając zarzuty i wnioski apelacji pełnomocnika wnioskodawcy za oczywiście bezzasadne i nie znajdując podstaw do wyjścia poza ich granice, Sąd Apelacyjny w Szczecinie utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie.

O kosztach procesu za postępowanie odwoławcze orzeczono na podstawie art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.).

(A. Wiśniewski) (J. Jaromin) (P. Brodniak)